

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 19 maj 1906, kl. 5 e. m.

Betänkande, angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Under åberopande af två särskilda statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartements-, justitie-, civil- och finansärenden för den 8 innevarande maj samt med öfverlämnande af en samma dag mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat med tillhörande tariffer samt slutprotokoll, hvilka samtliga aktstycken bilda ett oskiljaktigt helt, i hvars bestämmelser någon förändring icke kan äga rum, har Kungl. Maj:t i proposition n:o 160 af ofvannämnda dag äskat Riksdagens godkännande af de bestämmelser i berörda traktat med tillhörande tariffer och slutprotokoll, hvilka sådant kräfvat.

*Kungl.
Maj:ts
proposition
n:o 160.*

I afseende å berörda proposition, till hvars innehåll bevillningsutskottet anhåller få hänvisa, har utskottet ansett sig böra omförmäla, att, enligt från finansdepartementet ingånget skriftligt meddelande, å sid. 149 i propositionen inluttit ett tryckfel, ity att i tabellen öfver de varuslag, å hvilka tullsatserna genom traktaten bundits, nu gällande tullsats i rubriken n:o 101 elektriska maskinerna dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer eller delar däraf angifvits till 10 i stället för 15 procent af värdet.

Vidare har Kungl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten proposition n:o 161 föreslagit Riksdagen att, under förutsättning af bifall till nyssnämnda proposition n:o 160, antaga ett vid propositionen n:o 161 fogadt förslag till tulltaxa jämte underrättelser om hvad vid taxans tillämpning

*Kungl.
Maj:ts
proposition
n:o 161.*

iakttagas bör samt tariff å taran för inkommande utländska varor, äfvensom besluta, att nämnda taxa, underrättelser och taratariff skola tillämpas från och med den dag, då nämnda traktat träder i kraft.

Enligt hvad af det vid sistberörda proposition fogade statsrådsprotokoll öfver finansärenden inhämtas, hafva i den sålunda föreslagna tulltaxan införts ej mindre enligt ofvan omförmälda traktat medgifna tullnedsättningar och öfriga i traktaten förekommande, från nu gällande tulltaxa afvikande bestämmelser, än äfven de ändringar i gällande tulltaxa, som föranledas af beslut, hvilka enligt meddelande från vederbörande utskott af nu församlade Riksdag fattats.

Kungl. Maj:ts propositioner n:is 151 och 162. Till behandling i ett sammanhang med ofvannämnda propositioner har bevillningsutskottet jämväl företagit Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflätna propositioner n:is 151 och 162, hvilka båda afse ändring af § 4 i förordningen den 2 december 1892 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Proposition n:o 151. I den förra af dessa eller propositionen n:o 151, som är betingad af den svensk-norska unionens upplösning, har föreslagits, att den bestämmelse i nyssnämnda paragraf, enligt hvilken den i paragrafen stadgade särskilda bevillningsafgift för utländska handelsresande icke gäller för norrman, som idkar handel med norska produkter, skall ur förordningen utgå och norska handelsresande sålunda i förevarande hänseende likställas med andra utländska handelsresande.

Proposition n:o 162. I den senare eller propositionen n:o 162 har Kungl. Maj:t *dels* föreslagit, att, under förutsättning att ofvan omförmälda förslag angående en handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Tyska riket samt de i sammanhang därmed ifrågasatta ändringarna i tulltaxan vinna Riksdagens godkännande, Riksdagen måtte besluta, att § 4 i ofvannämnda förordning skall från och med den dag, då traktaten träder i kraft, erhålla viss i propositionen angifven förändrad lydelse, *dels ock* förklarar, att, därest detta förslag bifalles, Kungl. Maj:t frånträder det i förenämnda proposition n:o 151 framställda förslag till förändrad lydelse af ofvanberörda paragraf.

Bevillningsutskottet afgifver härmed utlåtande öfver ofvan omförmälda till utskottet hänvisade kungl. propositioner äfvensom följande i anledning af propositionen n:o 160 väckta, till utskottet likaledes hänvisade motioner, nämligen n:o 46 inom Första Kammaren af herr *Bergström* och n:o 165 inom Andra Kammaren af herrar *A. F. Vennersten* och *C. H. P. af Burén*.

Herr *Bergströms* motion lyder sålunda:

Motion I: 46
af herr
Bergström.

»Den föreliggande handelstraktaten med Tyskland måste komma att inleda ett nytt skede i vår utveckling som kulturfolk, i synnerhet som den, efter allt att döma, sammanfaller med uppkomsten af en industriperiod med för oss särskildt ljusa expansionsmöjligheter, hvilkas räckvidd nu ej kan öferskådas. Det är under sådana förhållanden af vikt, att vi, åtminstone i den mån det är oss möjligt, söka taga en öfverblick af situationen, för att få begrepp om i hvad riktning vi böra sträfva för att arbetet med våra särskilda resurser skall bli effektivt och medföra det möjligast lyckliga resultatet.

Göra vi detta, måste vi i första hand observera, hurusom de kulturstater, som gå fortast framåt, sträfva efter att så billigt som möjligt förskaffa sig råvaror och tillförsäkra sig deras åtkomst, huru dessa stater med de inom landet tillgängliga arbetskrafterna omvandla råvarorna till direkta förbrukningsartiklar och sedermera för dessa skaffa så vidsträckt och förmanlig afsättning som möjligt. Erfarenheten har nämligen lärt, att arbetet med råvaran är det tyngsta, mest förslafvande och lämnar minsta behållningen, hvaremot råvarans förädling lämnar större förtjänst samt är ett lättare och intelligentare arbete. Hvarje statsman, som har ansvar gentemot ekonomiska och sociala förhållanden, nedlägger därför alla omsorger och all möda för att skaffa sitt lands arbetande befolkning förädlingsarbetets fördelar i så vidsträckt grad som möjligt.

Af hvad statsrådet anför i sin motivering till nu föreliggande handels-traktat, se vi också, huru man från tysk sida konsekvent låtit sig ledas af dessa grundsatser till egen fördel. Det heter nämligen härom i Kungl. Maj:ts proposition: »Det förnämsta syftet (för tyskarna) med den nya tariffen har varit att undanröja de lättnader å jordbrukets alster, som medgifvits genom 1890-talets traktater.

De för industrien behöfliga *råämnena* hafva genom de nya tarifferna i allmänhet bibehållits vid de gamlas tullfrihet eller låga tullsatser. Fria från tull äro sålunda nu som förut malmer, oarbetade metaller, rå eller blott råhuggen sten (utom skiffer och gatsten) lera, alla slags jordarter, gips, stenkol och koks samt öfriga brännmaterialier, bomull, lin, hampa, ull, oberedda hudar och skinn, tagel och borst. Vidare äro fortfarande tullfria: tjära, beck, asfalt och harts samt kreatursfoder och gödningsämnen m. m. Å en stor del af dessa varuslag har tullfriheten bundits genom de nya traktatstarifferna, liksom förhållandet var enligt de gamla.

Beträffande slutligen *industriella hel- och halffabrikat*, innehåller den nya allmänna tariffen afsevärda tullförhöjningar å ett flertal af dessa, före-

trädesvis å de mera bearbetade artiklarna, som genom den ökade vunna specialiseringen utbrutits från de öfriga.»

Att af de båda nationerna Tyskland och Sverige vår är den, som har det största och mest trängande behovet att vid traktatsunderhandlingar få dessa grunder tillämpade, därom lär väl ej råda tvifvel. Vårt jordbruk har sämre klimat och kargare jord än Tysklands och är således i större behof af tullskydd mot produktionen på den jungfruliga jord, som nu i varmare länder genom maskinernas hjälp kan tagas i anspråk, men hvars produkter efter denna jords utmagring måste fördyras, och detta till allt större skada för oss i mån af som vi genom försummadt skydd uraktlåtit att utvidga vårt jordbruk och underhålla dess bärighetskraft. Råämnena, som äro förutsättningen för den industriella utvecklingen, ha vi hittills släpat tillsammans och utskeppat, och detta utan hänsyn till att vi tömt tillgångar, som aldrig kunnat återbördas. Industrien, hvars arbete våra aldrig sinande vattenkraftkällor kunna billigt förrätta, har ej från statsmakternas sida njutit det understöd och den uppmuntran, som landets eget intresse kräft, tullagstiftningen har ej följt utvecklingen och saknat nödig planläggning, och samfärdselmedel, särskildt beräknade på bästa tillgodogörande genom industri af våra naturtillgångar, saknats, ja, deras betydelse just i detta hänseende förbisetts.

Nu vid traktatsunderhandlingen med Tyskland har dock rätta ögonblicket varit att ändra kurs och bevaka Sveriges fördelar på samma grunder som Tyskland sina, men endast i några få fall af de hundraden, som behandlats, kan detta spåras i resultatet, och hvarför? Underhandlarnas fel är det icke. Ingen har nog klarare än de öfverblickat ställningen och ingen torde gräma sig mera öfver det beklagliga resultat, hvartill förhandlingarna kommit, men med vår tulltaxa, som var utan hvarje preparering för inledande af traktatsunderhandlingar, och med våra statsmakters uppfattning i frågan stod för dem och hade ej heller för någon annan, hvem det vara må, stått det ringaste mera att vinna. Också torde det vara denna syn på tingen, som föranledt dem att söka få traktatstiden förkortad för att få vår tulltaxa och lagstiftning i sådant skick, att vi vid närmast möjliga nya underhandling skulle vara rustade för ernående af ett mindre förödmjukande och mera fördelaktigt resultat.

I hvad mån underhandlarna åtnjutit regeringens stöd har man svårt att bedöma genom det statsrådets anförande, som åtföljer den kungliga propositionen. Att ingå i en detaljerad granskning af motiveringen medgifver ej tiden, men några särskilda ställen, som i det afseendet äro minst sagdt tvetydiga, torde tillåtas mig att påvisa.

Så t. ex. yttras efter en tabell i Kungl. Maj:ts proposition sid. 112, som upptager Sveriges hela handelsomsättning med Tyskland åren 1880—1904:

»Vid granskning af denna tabell» (som naturligtvis är hämtad ur den tyska statistiken) »faller i ögonen den starka och — fränsedt några enstaka undantag — oafbrutna ökningen af såväl införseln som utförseln under perioden. Ökningen är dock ojämförligt starkare i fråga om utförseln än beträffande införseln, ity att den förstnämnda under sagda år ökats från 12,631,000 Rmk till 99,879,000 Rmk och alltså nära åttadubblats, under det att den senare ökats från 48,859,000 Rmk till 151,011,000 Rmk och alltså föga mer än tredubblats.»

I själfva verket framgår ju i stället af dessa siffror, att tyskarnas export till oss under denna tid ökats med 102,000,000 Rmk och att vår export till dem endast ökats med 59,000,000 Rmk, om man undantager järnmalmen, som ju ej är någon produkt af vår industri, samt pappersmassan, för hvilken tyskarna i regel endast äro mellanhänder och sålunda blott tillägna sig handelsvinsten.

Vid jämförelse mellan vår handelsomsättning med Tyskland och England anför statsrådet efter tabeller häröfver på sidan 117: »Det visar sig häraf, att handelsutbytet med Tyskland under ifrågavarande tidsperiod varit stadt i en kraftig stegring i alltjämt fortlöpande följd, under det att utförseln till England aftagit och införseln därifrån varit väsentligen stationär.»

Här måste förhålla sig så, om åberopade tabeller äro riktiga, att vår utförsel till England, den tid uppgiften omfattar, i stället ökats omkring 2,5 gånger och importen därifrån bortemot fördubblats.

Med afseende särskildt på vår utförsel till Tyskland finnas tabeller upptagna, i sammanhang med hvilka yttrats, att »våra *exportindustrier* från obefintlighet eller ytterst låg siffra i början af 1880-talet på jämförelsevis kort tid utvecklats till en för våra förhållanden betydande omfattning. Sålunda förete järnmalms exporterna ett stort uppsving!»

När man på så sätt använder statistiken och när man inrangerar järnmalmsbrytningen, som uppstått i de staten förut tillhöriga, under århundraden kända malmförekomsterna, hvilken nu möjliggjorts för export endast genom att staten härför anordnat kommunikationer, under rubriken exportindustri, då måste man t. o. m. riskera misstanken för att antingen själf vara vilseledd eller att vilja vilseleda andra, och minst af allt häntyder detta på att underhandlarna erhållit det kraftiga stöd, som omständigheterna kräfde. Emellertid motsäges detta på sätt och vis af regeringens yttrande i sammanhang med giltighetstiden för traktaten »att

omsorgen om egen förädlingsindustris framtida tillväxt bör föranleda, att Sverige icke under en tid, då det icke i sin tulltaxa har fullt tillräckligt skydd för samma industri, för en alltför lång tid binder denna taxas för detta ändamål otillräckliga tullsatsen.»

I detta torde därför den egentliga orsaken ligga till att regeringen tillstyrkt traktaten, och det är uppenbart, att dess antagande också vore klokt, om man bestämdt kunde förutsätta, att de 4^{1/2} åren, som traktaten enligt öfverenskommelse skall gälla, användes af våra statsmakter med klar insikt om situationen, däri inberäknadt våra naturliga utvecklingsmöjligheter, och energisk och konsekvent tillämpning till Sveriges fördel af de lärdomar, vi nu fått från Tyskland.

Det är alldeles uppenbart, att en vänskaplig handelsförbindelse med Tyskland bör vara och är ett önskemål från vår sida och att detta mål med rättvisa kräfver uppoffringar af oss, emedan vi tillförsäkras så betydligt mycket större marknad hos dem för vår produktion än de kunna vinna här, men det hufvudsakliga läget hittills och allt fortfarande, att vi äro efter på industriens och jordbrukets områden och sålunda ha ringa utsikter att i något afseende kunna öfverflygla deras marknad, samt att vi hufvudsakligen till dem exportera råvaror för deras egen industri, hvilken jänte jordbrukets produkter vi importera till flerfaldigt högre värdebelopp, måste vid uppgörelsen äfven fullt uppfattas, af tyskarna så, att de ej uppställa fordringar, som gränsa till missaktning, emedan de ej skulle kunna framställas till ett folk, som man förutsätter förstå sin egen rätt och sitt bästa och, som i detta fall, styrkan af sin position.

En sådan fordran på oss är, att vi skola afstå vår rätt att pålägga järnmalmen utförselafgift. Det är således ej nog med de öfriga fördelarna, som Tyskland erhåller. Vi skulle också afstå bestämmanderätten öfver vår egen egendom, öfver våra inre ekonomiska frågor, öfver möjligheten att på lämpligaste sätt skaffa medel för statsbehoven, ja, i sammanhang med den uppgörelse, som samtidigt föreslagits med Kiirunabolaget, afstå rätten för 50 år. Man fordrar nu, att Riksdagen i dessa uppgörelser skall beröfva landet för så lång tid det kraftigaste vapnet i nästa underhandling med Tyskland — och hvarje annan stat, som följer denna efter — för försvaret af vår rätt och ställning och vid skyddandet af såväl jordbrukets som industriens intressen. Men detta och *framför allt detta* få vi ej nu göra oss skyldiga till, och vill ej Tyskland förstå oss, och ser det ej de stora offer vi förutom detta göra för en vänskaplig och fortsatt liflig handelsförbindelse, *må då alla traktatsunderhandlingar med dem falla.*

Man talar om ökade järnvägsfrakter i stället för utförselafgift. Detta är ej för oss någon värdig väg och blott ett annat namn för samma sak,

en omskrifning, som kommer att föranleda felgrepp och missförstånd äfven på andra håll. Ändamålet med järnvägarna får endast vara att underlätta och *förbilliga* samfärdseln, och *deras* finanser komma alltmer att underordnas större *statsintressen*. Statens och järnvägarnas ekonomi fordrar kanske till och med i de flesta fall rent motsatta åtgärder, sammanblandning skulle orsaka begreppsförvirring och oreda, och att öfverflytta en tullfråga till järnvägstaxan är att beröfva Riksdagen dess beskattningsrätt och lägga denna i händerna på regeringen.

Och huru skulle afståendet af bestämmanderätten öfver utförselafgift på järnmalm ställa sig i nationalekonomiskt afseende? Jag riskerar naturligtvis, om jag för att reda begreppet härom går till siffror, att beskyllas för ovederhäftiga fantasier, men jag ikläder mig risken nu och fruktar ej framtidens dom.

Till en början torde då vara skäl uti att tillse, huru mycket af malmens nuvarande exportvärde, som stannar inom landet. De afdrag, som måste göras från de 25 millionerna, äro: de utländska aktieägarnes vinster; räntan på i utlandet af malmbolaget upplånta penningar; utländingarnes provisioner; ränta och amortering på kajbyggnader och lastningsanordningar i Norge och slutligen grufbefolkningens förseende med förnödenheter utifrån. Om regeringen, den enda, som har några möjligheter härför, företoge sig en opartisk utredning härom, torde malmutförseln ej på långt när för staten bli så lukrativ, statsekonomiskt sedt, som man i allmänhet torde föreställa sig.

Användes malmen i stället för inhemsk järnindustri, och malmtull är och kan göras till ett kraftigt medel härför, ställer sig saken annorlunda. Om malmen i en ton järn representerar ett värde af 20 kronor, är värdet af en ton tackjärn åtminstone 60 kronor. Exporterad som tackjärn, ingår således malmen med tre gånger sitt värde i handelsbalansen, och detta gör en skillnad för hvarje år af 100,000,000 kronor, om 5,000,000 ton malmexport, som nu ställts i utsikt, lägges till grund för beräkningen. Att vi ha eget bränsle för en dylik tackjärnstillverkning i våra skogars affall och i torfmossarna, är obestriddligt.

Nästan enstämmigt hör man från järnhandteringens utöfvare i vårt land den satsen drifvas, att en lönande järnhandtering, här baserad på de norrländska malmerna, är omöjlig. Denna mening har nog sin hufvudsakliga grund i en oberättigad fruktan för att en dylik massproduktion skulle komma att skada den redan befintliga handteringens ekonomiska intressen. I motsats till detta påstående är det dock klart, att produkten bör bli billigare för världsmarknaden ju närmare råvarans fyndort den kan bearbetas, emedan transportkostnaderna bli mindre, och att en blifvande

massproduktion i stället skulle bli ett stöd och en hjälp för befintliga kvalitetstillverkningar. Att utförelseavgift skulle stödja båda är visst, ty våra malmtillgångar verka, hvad man än må säga, reglerande på världsmarknadens pris. Att räkna vår malmbrytning i ton och jämföra detta med t. ex. Europas öfriga malmbrytning är nämligen ett misstag, då vår malm på grund af sin stora järnhalt med rätta i stället torde böra räknas bortemot dubbelt.

Har man sålunda rätt att förutsätta, att en sådan premiering af utländsk järnhandtering, baserad på svenska malmer, som den nu föreslagna uppgörelsen med malmbolaget utan tvifvel innefattar, skulle verka hindrande för uppkomsten af en svensk järnförädling, hvilken kunde förbättra vår handelsbalans med 100,000,000 kronor om året, då lär ej finnas anledning att binda sig vid denna uppgörelse, och icke heller vid det med densamma förbundna villkoret i den föreslagna traktaten att ej pålägga vår malm utförelseavgift, helst hela vår utförelse till Tyskland, malmen oräknad, knappast uppgår till högre värde än 60,000,000 kronor.

I förbigående vill jag här nämna den skillnad jag anser vara mellan att äga grufvorna, hvilka blott kunna inbringa ägaren några få kronor per ton bruten malm, och statens fördel af att ha dem inom egna gränser, hvilket i handelsbalansen, äfven om blott malmexport pågår, kan inbringa tiodubbla beloppet. Allvarligt torde också böra öfvervägas, om det ej rent af också är i förening med statens verkliga fördel, att exportkvantiteten nu, oberoende af öfriga uppgörelser, ökas.

Detta oakadt förlusten på att exportera malm i stället för järn ej ens kan sägas stanna vid hvad ofvan blifvit i breda drag antydt, ty dels kan järnförädlingen utsträckas längre och gifva många gånger större värde åt exporten, än som påvisats, dels ökar en sådan storindustri behof af arbetskrafter och därmed befolkningen, hvilket å sin sida skapar större marknad för all annan produktion och omsättning för såväl jordbruk som industri samt bidrager till, med betydliga belopp äfven här, utökade produktionsvärden och exportmöjligheter. Själfva se vi ej klart dessa möjligheter till utveckling, men de mest omdömesgilla auktoriteterna inom utlandets storindustri och affärskretsar yttra sig oförbehållsamt därom. För dem är en i stor skala drifven järnhandtering i vårt land en naturlig sak, och de erkänna, att intet land i världen har bättre förutsättningar för en blomstrande storindustri än vårt.

Alla skäl mana sålunda kraftigt för att vi såväl i våra handelspolitiska aftal som i anordnandet för våra råvarors exploatering stödja och påskjuta tillkomst och utveckling af hvarje naturlig industrigren här, och under inga omständigheter få vi beröfva framtiden det kraftigaste medel,

som vi efter allt att döma nu ha i vår hand för denna allsidiga utveckling, nämligen utförelseavgift på vår järnmalm. Att reglera denna avgift, det kunna vi göra i traktatsaftalen, och nu gentemot Tyskland kunna och böra vi måhända också förbinda oss till att under traktattiden ej sätta utförelseavgiften högre än den föreslagna ökningen af järnvägsfrakterna, som, med hvad ärlighet, det lämnar jag därhän, blott är en maskerad utförelseavgift.

Då handelstraktaten i öfrigt i all hufvudsak ej torde försämra det nuvarande handelsläget till Tyskland, då ett afbrott skulle verka mångsidig rubbning och då traktaten i sitt nya skick blott gäller $4\frac{1}{2}$ år, samt vår lifliga önskan måste vara att ej rubba det vänskapliga förhållandet till ett så närstående folk, hvars kraft, duglighet och förutseende inristat så ärofulla blad i senare tidens världshistoria, så anhåller jag, att Riksdagen, med uteslutande af § II i slutprotokollet till artikel 10 — om utförelsetull på järnmalm — måtte för sin del antaga den nu föreliggande, mellan Sverige och Tyska riket afslutade handels- och sjöfartstraktaten.»

Herrar *Vennerstens* och af *Burén*s motion är af följande lydelse:

»I anledning af Kungl. Maj:ts den 8 i denna månad utfärdade nådiga proposition angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. få vi härmed afgifva följande motion.

Motion
II: 165 af
herrar Ven-
nersten och
af Burén.

Såsom länge varit känt och jämväl den kungl. propositionen vitsordar, hafva de förhandlingar, som ledt till den nu föreliggande traktaten, varit förenade med utomordentliga svårigheter. Förklaringen härtill finner man först och främst uti de förhandlande parternas helt olika ställning i handelspolitiskt hänseende. Å ena sidan har Tyskland haft sin modernt uppställda, under intimt samarbete med landets näringsidkare tillkomna tulltariff med dess omsorgsfullt genomförda varuspecificering och väl afvägda, höga differentiantullar med delvis rent prohibitivt syfte. Å andra sidan har Sverige haft sin föräldrade tulltaxa med dess ytterligt ofullkomliga varuuppdelning och jämväl i andra afseenden otidsenliga bestämmelser samt utan någon motsvarighet till de tyska »kamptullarna». Anmärkta förhållanden hafva ock haft till följd, att Kungl. Maj:t ansett traktat icke böra antagas för den längre tid, som till en början afsågs, utan inskränkt traktatens giltighet till den jämförelsevis korta perioden af $4\frac{1}{2}$ år, i ändamål att under tiden Sverige måtte hinna genomföra den grundliga revision af tulltaxan, som numera allmänt erkännes vara nödvändig, och hvartill, enligt hvad den kungl. propositionen låter förstå, kan emotses regeringens initiativ.

Emellertid har man härigenom frångått det tillvägagångssätt, som måste betecknas såsom det enda riktiga, då dess användning icke är alldeles uteslutet, nämligen att först revidera tulltaxan och därefter inlåta sig på traktatpolitik. Man har utgått från den förutsättningen, att den korta giltighetstiden skall göra de olägenheter, som traktaten medför, mindre kännbara. Men härutinnan har man i viktiga afseenden utan tvifvel misstagit sig.

De tyska producenterna inom de synnerligen viktiga industrigrenar, där vår handlingsfrihet i fråga om våra tullsatser skall bindas, komma att med stöd af denna af dem i hög grad eftersträfvade *stabilitet* noga inrätta sig för den svenska marknaden eller, där sådant redan under nuvarande förhållanden ägt rum, ytterligare konsolidera sin ställning. Det är för Tyskland med dess synnerligen starka tullskydd och högt utvecklade industri lätt nog att medelst sitt produktionsöfverskott, hvilket med stor elasticitet tränger sig öfver gränserna, tillbakahålla utvecklingen i ett annat land, som ej nått samma ståndpunkt, och där effektivt motstånd icke möter. Detta förhållande är för den svenska industrien desto farligare, som denna just för närvarande befinner sig i en genombrottsperiod, i det att en allmän sträfvan gör sig gällande att för tillfredsställande af den allmänna konsumtionens kraf på allt bättre varor skrida till allt högre förädling. Den skada, som svensk industri uti nu anmärkta afseende kan tillfogas äfven under en jämförelsevis kort tidsperiod, torde blifva mycket svår att bota. Enligt hvad känt är, hafva också representanter för vissa industrigrenar, beträffande hvilka tullsatser blifvit bundna, under traktatförhandlingarna på det mest energiska sätt protesterat mot att bindning ägde rum, äfven för en kortare tidsperiod. För öfrigt må anmärkas, hurusom det ingalunda är uteslutet, att åtminstone de viktigaste bristerna i vår tulltaxa varda undanröjda på vida kortare tid än $4\frac{1}{2}$ år. Vår nuvarande handlingskraftiga regering har visat sig mäktig större uppgifter än så. Därtill kommer, att vi hafva flera väl utarbetade utländska förebilder till vår ledning.

Vidare vilja vi påpeka, hurusom Sveriges ställning vid traktattidens slut, låt vara att Sverige då möter med en reviderad och modern tulltaxa, i annat afseende blir väsentligt svårare än den nu är. Nu kan Sverige gentemot från Tysklands sida framställda orimliga fordringar åberopa sin traktatsenliga ställning såsom mest gynnad nation, en ställning, som Sverige är tillförsäkradt att bibehålla tills ett år förflutit efter uppsägning, hvilken ännu icke ägt rum. I händelse traktaten af Riksdagen godkännes, måste rätt snart underhandlingar inledas för ordnande af förhållandena efter traktattidens slut, och det är då Tyskland, som i fråga om traktatens

förnyande på för detta land lika förmånliga villkor kan ställa sig på det bestäendes grund. Det kommer till äfventyrs att inträffa, att Sverige på grund af omständigheternas makt då icke *kan*, då icke *vågar* afbryta det en gång inledda traktatförhållandet och fullt tillvarataga sina intressen, allra helst om Sverige, såsom ifrågasatt är, då för en lång tid framåt bundit sina händer i fråga om exporttull å järnmalm.

Äfven om man i likhet med oss anser de uppoffringar, som enligt traktaten skulle göras från svensk sida, vara alltför stora i förhållande till de fördelar, som komma att vinnas, och hvilka uteslutande komme vissa exportindustrier till del, så följer däraf ingalunda att man därmed måste prisgifva sistnämnda industriernas intressen. Vi för vår del vilja antaga, att Tyskland icke skall rikta direkta angrepp mot Sveriges nuvarande position. Dels förfogar Sverige öfver för Tysklands produktion nödvändiga råämnen, som tyskarne säkerligen icke vilja afsäga sig, och dels spelar den svenska marknaden för vissa viktiga tyska industrigrenar en betydande roll, och det är för Tyskland synnerligen angeläget att med all makt söka bibehålla och utvidga sin export af helfabrikat till Sverige.

På grund af hvad här ofvan anförts, tillåta vi oss att vördsamt hemställa, att Riksdagen ville afslå Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfarts-traktat m. m.»

Såsom af den kungl. propositionen n:o 160 angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat framgår, har Kungl. Maj:t askat Riksdagens godkännande af de bestämmelser i berörda traktat med tillhörande tariffier och slutprotokoll, hvilka sådant kräfvat. De bestämmelser, som sålunda blifvit Riksdagen underställda, äro tydligen de, hvilka falla inom tullbeskattningens och den öfriga beskattning-lagstiftningens områden.

*Utskottets
yttrande.*

Af tillgänglig statistik, såväl svensk som tysk, samt af de utdrag däraf, hvilka finnas intagna i den kungl. propositionen, framgår som ett obestriddigt faktum, att handelsförbindelserna de båda länderna emellan äro stora och att de sedan en lång följd af år befinna sig i ständig ökning och detta ej minst hvad angår Sveriges utförsel till Tyskland.

Att söka vinna trygghet åt Sveriges alltjämt växande export och att bereda densamma möjlighet till fortsatt utveckling lärer för vårt land vara af synnerligen stor ekonomisk betydelse; och detta torde särskildt med afseende å den marknad, som vi redan i våra närmaste grannländer förvärfvat, vara värdt att noga beaktas.

Under sådana förhållanden kunde det icke undgå att i Sverige påkalla synnerlig uppmärksamhet, då Tyskland under år 1902 för tillgodoseende af sina handelspolitiska intressen antog en ny tulltariff med anmärkningsvärdt förhöjda tullsater.

I anledning af inom Riksdagens båda kamrar väckta motioner anhöll Riksdagen i skrifvelse den 28 februari 1903, att Kungl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning, taga under ompröfning, hvilka åtgärder kunde vidtagas för att i möjligaste mån mildra de olägenheter, som kunde komma att förorsakas Sveriges näringar genom de förhöjda tyska tullsaterna och till Riksdagen göra den framställning i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

För verkställande af den af Riksdagen sålunda begärda utredningen tillsattes, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 maj 1903, inom finansdepartementet en kommission af fem personer, hvilka, enligt hvad af den kungl. propositionen inhämtas, den 31 mars 1905 afgåfvo slutligt betänkande angående Sveriges handelsförhållanden till Tyskland.

Under tiden för nämnda kommissions arbeten hade emellertid Tyskland med en del öfriga länder afslutat tilläggstraktater, hvarigenom dessa länder beträffande ett flertal i den nya tyska tulltariffen upptagna positioner utverkat tullnedsättningar och därmed i största möjliga utsträckning tillgodosett hvart och ett land sin exportindustri.

Såsom i den kungl. propositionen framhålles, tillhör Sverige visserligen på grund af äldre traktater med enskilda tyska stater de länder, hvilka äga åtnjuta mest gynnad nations behandling inom Tyska riket; följaktligen skulle de tullnedsättningar, andra länder genom traktater vunnit, äfven komma Sverige till godo. Förstnämnda traktater äro emellertid uppsägbara på ett år. Ett sådant osäkerhetstillstånd som det, hvori Sveriges nuvarande handelsförhållanden till Tyskland befinna sig, är tvifvelsutan redan i och för sig till olägenhet för den svenska exportindustrien och, då därtill kommer, att åtskilliga af våra mera viktiga exportartiklar skulle, äfven med bibehållen ställning för vårt land såsom mest gynnad nation, drabbas af väsentligt högre tullsater än förut, så torde, för att för viss tid tillförsäkra sig ej mindre stabilitet i fråga om rätten till mest gynnad nations behandling än äfven tullnedsättningar för sådana svenska exportartiklar, beträffande hvilka ställningen som mest gynnad nation icke vore tillfyllest, icke hafva återstått annan utväg än att genom aftal med Tyskland söka tillvarataga vårt lands industriella och kommersiella intressen, d. v. s. ingå på förhandlingar om en ömsesidig uppgörelse eller med andra ord om afslutande af en tarifftraktat.

En sådan föreligger ock i berörda kungl. proposition såsom resultat af de mellan de båda länderna förda underhandlingar.

Att avsluta en tarifftraktat, med hvilken landets samtliga näringskretsar skulle vara tillfredsställda, torde emellertid vara en olöslig uppgift. Också har det nu föreliggande traktatförslaget, för hvars åvägabringande helt säkert många svårigheter förefunnits, gifvit anledning till åtskilliga erinringar.

De tullnedsättningar, till hvilka Sverige enligt traktatförslaget förbundet sig, synas visserligen i och för sig, såsom ock i det följande närmare framhålles, icke vara för svensk industri af någon större menlig betydelse. Däremot torde såsom ett allmänt omdöme kunna sägas, att det i första rummet är följande tvenne omständigheter, som äro ägnade att väcka betänkligheter mot traktatens antagande, nämligen

dels att Riksdagen därigenom skulle afhända sig rätten att åsätta exporttull å järnmalm och

dels att tullsatserna för det stora antal tullrubriker, hvilka upptagas i den vid traktatförslaget fogade tariff B, skulle blifva bundna och följaktligen, med undantag af de i slutprotokollet §§ 4—5 (sid. 99—100 i kungl. propositionen) omförmälda, icke få höjas.

Då emellertid traktatförslaget uppgjorts med en så relativt kort giltighetstid som ungefär $4\frac{1}{2}$ år, torde sagda betänkligheter vid frågans afgörande i allt fall icke böra tillmätas någon afgörande betydelse.

Man kan nämligen icke frånse, att på grund af dels den korta giltighetstiden, som för traktaten blifvit föreslagen, dels den bestämmelsen, att traktaten upphör att gälla på viss tidpunkt utan någon föregående uppsägning, traktaten är — såsom i den kungl. propositionen framhållits — att anse såsom ett *provisorium*, afsedt att sätta Sverige i tillfälle att företaga en nödvändig revision af sin tulltaxa och på grundvalen af en mera tidsenlig sådan inom utgången af nu ifrågavarande traktatstid upptaga nya förhandlingar om handelstraktat med Tyska riket.

Och den tid, hvarom här är fråga, eller omkring $4\frac{1}{2}$ år, synes icke vara för långt tilltagen för ett dylikt omfattande reformarbete; säkerligen skulle det icke med anspråk på grundlighet kunna utföras på nämnvärdt kortare tid.

Under sådana förhållanden anser utskottet mindre betänkligt att under traktatstiden, omkring $4\frac{1}{2}$ år, binda exporttullfriheten för järnmalm, och detta äfven om Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition n:o 158 angående förslag till öfverenskommelse mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg—Öxelösund, å andra sidan, icke

skulle vinna Riksdagens godkännande. På grund af traktatens korta giltighetstid synes det jämväl icke böra möta hinder att binda de i tariff B upptagna tullsatser.

Det torde nämligen icke med skäl kunna befaras, att de i tariff B intagna medgifvanden, som från svensk sida lämnats, vare sig de afse nedsättningar i eller bindningar af nu gällande tullsatser skulle, äfven om de helt naturligt för Tyskland äga betydelse, under den tid traktatförslaget afser medföra någon mer afsevärd skada för svensk industri, och, å andra sidan, lider det intet tvifvel, att man i traktatförslaget lyckats att åt den svenska exportnäringsen på tysk marknad vinna nedsättningar, hvilka utgöra villkor för fortsatt exportmöjlighet, samt den stabilitet, som är i hög grad önskvärd för vidare utveckling.

Från flera håll har uttalats den farhåga, att med i Sverige traktatbundna tullsatser å vissa industrialster, speciellt textilvaror, Tyskland skulle kunna hitföra stora kvantiteter af sitt produktionsöfverskott och därigenom i hög grad skada den svenska industrien. Med hänsyn till traktatens korta giltighetstid torde denna farhåga vara betydligt öfverdrifven.

Utskottet vill därjämte icke underlåta att framhålla, att det afbrott eller den minskning i afsättningen af exempelvis sten och trä på tyska marknaden, som blefve en följd af afslag å traktatförslaget, säkerligen skulle menligt inverka för vissa af våra sjöfartsintressen, enär ett stort antal svenska fartyg användas i dylik fraktfart.

Utskottet, som därför ansett sig böra tillstyrka bifall till det framlagda förslaget om en handels- och sjöfartstraktat med Tyska riket, lärer vid sådant förhållande icke behöfva vidare yttra sig rörande de i ämnet väckta motionerna. Dock vill utskottet med afseende å herr Bergströms motion erinra, att, då enligt ordalydelsen i den kungl. propositionen traktaten med tillhörande tariff och slutprotokoll bilda ett oskiljaktigt helt, i hvars bestämmelser någon förändring icke kan äga rum, herr Bergströms yrkande, att, med uteslutande af § II i slutprotokollet till artikel 10, Riksdagen måtte för sin del antaga traktaten, icke kunnat hos utskottet vinna afseende.

Slutligen har utskottet velat påpeka, att de genom traktaten å ömse sidor gjorda medgifvanden och betingade förmåner, hvilka falla inom tullbeskattningsens och den öfriga beskattningslagstiftningens områden, återfinnas i kungl. propositionen n:o 160 å här nedan angifna sidor, i hvilket afseende och för vinnande af öfverskådlighet utskottet meddelar följande sammanställning:

A. Beträffande varuinförsel till Tyskland:

- 1) Af Sverige genom traktaten utverkade medgifvanden :
varor, för hvilka tullarna nedsatts sid. 134—135.
- 2) Af andra länder genom ingångna traktater utverkade medgifvanden, hvilka tillkomma Sverige som mest gynnad nation :
 - a) varor, å hvilka tullarna nedsatts sid. 124—127;
 - b) varor, å hvilka tullarna bundits » 127—129.

B. Beträffande varuinförsel till Sverige:

- a) varor, å hvilka tullarna nedsatts sid. 142—143;
- b) varor, å hvilka tullarna bundits » 148—155;
- c) varor, för hvilka Sverige förbehållit sig rätt att till visst belopp åsätta eller höja tullar » 156;
- d) å svensk sida förbehållen rätt :
 - 1) att anordna och indela svenska tulltaxan annorlunda än hittills » 98;
 - 2) att företaga höjning af tullarna för vissa maskiner » 100;
- e) förändrad beskattning i fråga om tyska handelsresande » 94.

Resultatet af de ömsesidiga medgifvandena inom ofvanberörda beskattningsområden framgår af följande öfversikt:

Vid varuinförsel till Tyskland från Sverige.

	Värdet af Sveriges utförsel till Tyskland enl. 1904 års tyska statistik.	Tullskillnad (minskad tull).
	Kronor.	Kronor.
I. Af Sverige utverkade tullnedsättningar	13,564,000	2,250,000
II. Förmåner på grund af ställning som mest gynnad nation:		
a) tullnedsättningar	33,788,000	5,178,000
b) bindningar	36,587,000	—

Vid varuinförsel till Sverige från Tyskland.

	Värdet af Tysklands införsel till Sverige enl. 1904 års svenska statistik.	Tullskillnad (minskad tull).
	Kronor.	Kronor.
Af Tyskland utverkade medgifvanden:		
a) tullnedsättningar	5,453,000	272,000
b) bindningar	108,737,000	—

Bevillningsutskottet hemställer alltså:

1:o) att Riksdagen ville, på sätt Kungl. Maj:t i propositionen n:o 160 föreslagit, meddela det af Kungl. Maj:t äskade godkännande af de bestämmelser i föreliggande traktat med tillhörande tariffer och slutprotokoll, hvilka sådant kräfvä;

2:o) att genom hvad utskottet här ofvan hemställt måtte anses besvarade motionerna

a) I: 46 af herr *Bergström*, och

b) II: 165 af herrar *Vennersten* och af *Burén*.

Beträffande de i Kungl. Maj:ts propositioner n:is 161 (med förslag till ny tulltaxa) samt 151 och 162 (om ändring af § 4 i förordningen den 2 december 1892 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter) innefattade förslag kommer utskottet framdeles, sedan sig visat, om den framlagda traktaten varder af Riksdagen godkänd, att afgifva särskilda yttranden; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

3:o) anmäla.

Stockholm den 18 maj 1906.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr friherre *Klingspor*, som anfört: »Oaktadt den giltighetstid, som för traktaten blifvit bestämd, eller 4¹/₂ år, i och för sig är relativt kort, anser jag dock bindandet af exporttullfriheten å järnalm vara synnerligen betänklig.

Jämväl bindandet af tullsatserna för det stora antal industrialster, hvarom här är fråga, torde i vissa fall äfven för kort tid kunna blifva ödesdigert för svensk industri, som för närvarande i månget hänseende befinner sig i ett utvecklingsskede.

Det tryck, under hvilket en liten stat som Sverige helt naturligt skulle känna sig bundet genom en tarifftraktat med en stormakt, skulle otvifvelaktigt försvåra ombildandet af svenska tulltaxan, så att den bättre än hittills skulle försvara den egna marknaden till förmån för svensk industri. Utskottets hela motivering talar ett tydligt språk, huru orimligt det varit för oss att med en otidsenlig tulltaxa så att säga vapenlösa upptaga förhandlingar gent emot ett på modernaste grunder tullskyddadt land.

Lifligt beklagande detta utslag af föregående regeringars sorglöshet att så litet — och i trots af antagandet i Tyskland af 1902 års tulltariff — tillvarataga våra ekonomiska intressen, har jag, under uttalande af mitt gillande af den i motionen n:o 165 af herrar Vennersten och af Burén förebragta motivering, i utskottet yrkat afslag på den föreliggande kungl. propositionen»;

af herrar *Nisser*, *Almström* och *Åkerberg*;

af herr *Håkansson*, som anfört: »Det nu framlagda förslaget till handels- och sjöfartstraktat emellan Sverige och Tyska riket kan icke ur svensk synpunkt anses vara så beskaffadt, att Sverige beredes fördelar, som kunna anses jämförliga med dem, som beredas de tyska exportörerna. Betydelsen af att tullsatser bindas — detta är den största anledningen till oro från svensk sida — framhålles af chefen för finansdepartementet, då han på 133 sidan i den kungl. propositionen säger: '*Det bör icke förbises, att hvad industrien behöfver för att med framgång kunna arbeta på export å främmande marknader är framför allt stabilitet i fråga om tullförhållandena å dessa. För exportändamål är det icke tillräckligt att faktiskt för tillfället få sina varor gynnsamt tullbehandlade, utan det*

fordras trygghet, att för visst antal år tullförhöjningar icke äro att befara, för att med hänsyn härtill kunna ordna sina leveranser och företaga de utvidgningar i fabrikation och transport, som härför äro behöfliga.'

Detta säges af statsrådet, då han vill påvisa önskvärheten för svenska exportörer af stabilitet i de tyska tullförhållandena. Man kan icke undertrycka sin förvåning öfver, att han tyckes hafva haft en annan syn på tingen, när det gällt att bedöma den risk, den svenska industri, som förser den inhemska marknaden, löper genom bindning af de svenska tullsatserna.

Att man användt den tyska handelsstatistiken för bedömande af handelsförbindelserna emellan Sverige och Tyskland kan icke heller annat än väcka förvåning, då man icke samtidigt lämnat upplysning därom, att *för att kunna jämföras med svenska statistikens siffror måste till de siffror, som angifva den tyska exporten, läggas de mycket ansefliga belopp, som utgå för frakt och assurans af de tyska varorna vid deras transport från Tyskland till svenska gränsen, och ifrån de tyska siffror, som angifva importen från Sverige till Tyskland, böra dragas de frakt- och assuransbelopp, som utgå för transporten från Sverige till Tyskland.* Dessutom hade bort lämnas upplysning därom, att den tyska statistiken säger om sig själf, att den är felaktig, då det gäller att bedöma handelsförbindelser med de nordiska länderna.

I Heft IX af 'Auswärtiger Handel des deutschen Zollgebietes im Jahre 1904' framhålles, att nu berörda förhållande är en af anledningarna till olikheten emellan den svenska och den tyska statistiken. Enligt 'Statistisches Jahrbuch für das deutsche Reich' af 1905 omfattar den tyska handelsstatistiken *det tyska tullområdets* men icke det tyska rikets varuomsättning med frännande länder, och där framhålles särskildt, att frihamnsområdena i den tyska handelsstatistiken betraktas såsom främmande länder. I häfte XXIII af 'Auswärtiger Handel' framhålles, att utförseln till frihamnarna är *för stor*, emedan däri ingå varor, som där endast tillfälligt lagras, för att senare öfverföras till andra länder, och att man vid jämförelse emellan Tysklands och andra länders, särskildt de *nordiska ländernas* och transatlantiska stater, statistik alltid bör hafva detta i minnet.

Icke heller har i den kungl. propositionen påpekats, att en betydande del af den svensk-tyska handeln förmedlas genom Köpenhamns frihamn.

Den tyska statistiken är onekligen lämpligare att använda än den svenska, när det gäller att påvisa traktatens önskvärhet. Jag anser emellertid, att hvarken genom användandet af denna *ingalunda felfria* statistik

eller på annat sätt tillräckliga skäl framlagts för ett bifall till den kungl. propositionen, utan anser att utskottet bort hemställa om afslag å densamma»;

af herr *O. A. Ericsson*, som yrkat afslag å Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition n:o 160 angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat; samt

af herrar *Almqvist*, *Lindblad* och *Branting*.

Herr *Weinberg* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta betänkande.